

Īsi par
ģimenēm
mūsdienū
Latvijā

Ilze Mileiko, LM - 2021

Kas ir ģimene mūsdienās?

Definēšana statistikā

Skatījums sociālajā antropoloģijā

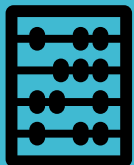
Galvenie pagrieziena punkti:

Modernās reproduktīvas tehnoloģijas
LGTB

Problēmas definēt ģimeni paradās valodā –
papildus raksturojumi (vecāku skaits, bērnu
skaits, laulātības stāvoklis)

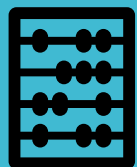

Statistika CSP, 2021

- 2021. gada sākumā Latvijā bija 503,1 tūkst. ģimeņu kodolu (turpmāk – ģimene).
 - Pāri bez bērniem – 22,4%
 - Viens vecāks ar nepilngadīgiem bērniem 24%
 - Viens vecāks ar pilngadīgiem bērniem – 21,7%
 - Precēts pāris ar nepilngadīgiem bērniem – 13,6%
 - Precēts pāris ar pilngadīgiem bērniem – 10,4%
 - Pāri neregistrētā kopdzīvē ar nepilngadīgiem bērniem – 3,5%
 - Pāri neregistrētā kopdzīvē ar pilngadīgiem bērniem - 1,7%
-
- CSP publicēja tautas skaitīšanas datus par ģimenēm un mājsaimniecībām 2021. gada 30. jūlijā.

Statistika

- 2012. gadā - 55% bērnu dzima laulībā, 45% ārpus laulības. 2020. - 10 615 laulībā - 61%, 6 937 – 49% ārpus laulības. (CSP)
- 46% laulību Latvija tiek šķirtas pirmo 10 gadu laikā (EUROSTAT 2012)
- Saskaņā ar 2011. gada tautas skaitīšanas rezultātiem 777,4 tūkst. jeb 37,6% Latvijas iedzīvotāju bija precējušies, 859,9 tūkst. jeb 41,5% bija neprecēti^[1], 247,9 tūkst. jeb 12,0% iedzīvotāju bija šķīrušies un 185,2 tūkst. jeb 8,9% – atraitņi. (CSP)
- “Latvijā ir ap 12 000 trīs bērnu ģimenes, ap 2300 četru bērnu ģimenes, apmēram 700 piecu bērnu un 400 ģimenes, kurās ir seši un vairāk bērni. Tātad, kopā tas veido aptuveni 15 500 daudz bērnu ģimenes, kurās ir bērni vecumā līdz 18 gadiem. Taču šiem datiem jāsummē klāt tie bērni, kas ir vecumā līdz 1 gadam, par ko ģimenes valsts pabalsts netiek maksāts”
www.godagimene.lv

Dažādie ģimeņu modeļi dzīvē

1. Viens cilvēks dzīvo dažādos ģimeņu modeļos, dzīvo kopā, precas, šķiras, precas un šķiras atkal. (Bieži nav vārdu LV, lai raksturotu savus ģimenes locekļus jaunajā sociālajā realitātē (māsas, pusmāsas, nemāsas).

2. Lielākā ģimeņu grupa ir vientuļie vecāki. (Pārsvarā sievietes) Tomēr grupa ir problemātiska, jo nav skaidrs, ko nozīmē vientuļais? Grupa ir **grūti identificējama**, jo nav viendabīga (pēc bērnu skaita; pēc ienākumiem, pēc atbalsta no citiem ģimenes locekļiem; pēc darba laika modeļa;

Vientuļo vecāku vajadzības

- Pakļauta augstākam nabadzības riskam, kā citi vecāki. Nabadzības riski ir saistīti ar apgādājamo proporciju pret apgādnieku.
- Sievietes vientuļo vecāku nabadzības risks skar īpaši smagi, jo no visiem vecākiem, kas Eiropas Savienībā vieni audzina bērnus, viņas veido 85%. (EIGE, 2017)
- Vientuļajiem vecākiem ir augstāki izdegšanas riski, jo viņi vienlaikus ir tie, kam jānodrošina **bērniem aprūpi un arī jāveic apgādnieka funkcijas**. (Eglīte, 2013)
- Tikai viens pieejamais atbalsta rīks – uzturlīdzekļu garantijas fonds, kas sniedz atbalstu šai grupai. Problēmas veidot specifiskus rīkus rada grūtības tos definēt.

Vientuļo vecāku grūtības

Grūtības pilnvērtīgi strādāt/ pilnvērtīgi aprūpēt bērnu:

- Stratēģijas, kas saistītas ar darba organizāciju:
 - Dzīvo kopā ar saviem vecākiem, lai saņemtu atbalstu bērnu uzraudzībai un varētu strādāt;
 - Strādā pusslodzi vai specifisku darba laiku;
 - Strādā vairākos darbos, lai varētu algot aukli,
- Stratēģijas, kas saistītas ar bērnu audzināšanu:
 - Pieaug riski, ka bērni tiek atstāti vieni, jo nevar atļauties algot aukli;
 - Vecākie bērni pieskata jaunākos;
 - Tie tiek atstāti pie dažādām paziņām, kas piekrīt nodrošināt bērnu aprūpi bez maksas;
 - Veido spoguļgrafikus ar citām mammām,

Daudzbērnu ģimenes

- Augstāks nabadzības risks;
- Pārceļas uz laukiem, jo tur var atļauties nekustamo īpašumu;
- Grūtāk salāgot darbu ar ģimenes dzīvi;
- Biežāk vecākie bērni pieskata vai tiek iesaistīti radnieki;
- Biežāk sievietes atstāj darbu, lai rūpētos par bērniem, lielāks risks sievietei;
- Ir salīdzinoši liels atbalsts no valsts.

Audžuģimenes

- Attiecību veidošana un psiholoģiskie izaicinājumi;
- Sabiedrības aizspriedumi;
 - Sliktie/bojātie/nepareizie bērni
 - Vecāki, kas grib tikai nopelnīt/ kam kaut kas aiz ādas utt.
- Finansiālie izaicinājumi;
- Specifiskas grūtības, ja bērniem ir veselības grūtības.

Kopdzīvē dzīvojošie bez reģistrācijas

- Bieži kopdzīves forma pirms laulībām;
- Man ir bijusi gadījumi, kad neprecas, jo slēpjas no bijušā vīra varmākas; (vērtības)
- Mazāk aizsargāti attiecības šķirot vai dzīvesbiedram nomirstot;
- Maldīgi uzskatīts, ka forma raksturīga tikai jauniešiem;
- Daudzos gadījumos saistīts ar dzimumu asimetriju attiecībās;
- Raksturīgāka latviešiem.

Viendzimumu pāri

- Statistikā nav, bet reāli ir (mums iekļaujas kategorijā – vientuļais vecāks)
- Nav tiesiskās aizsardzības;
- Sabiedrības aizspriedumi;
- Var būt ar vai bez bērniem (otram nav tiesības uz bērniem);
- Saskaras ar tām pašām problēmām, kā citas ģimenes.

Nobeigumā

Vīrieši biežāk iesaistās bērnu audzināšanā, tas uzlabo situāciju arī attiecības šķirot, jo turpina iesaistīties bērnu audzināšanā;

Cilvēki vairāk domā par attiecību kvalitāti un viņiem ir vairāk informācijas par vardarbību un tās novēršanu, kā arī pieejami praktiski rīki, ja vajag;

Joprojām ir grūtības identificēt gadījumus, kad sociālā palīdzība vajadzīga ģimenēs, kur bērni neaug vai ir pieauguši bērni, jo problēmas tiek identificētas tieši caur bērniem skolās.

Loti liela atšķirība starp ideālo un reālo ģimeni!
Sabiedrība kļūst liberālāka, par to liecinā daudzveidīgas ģimeņu formas, tas būs process, kas visdrīzāk de fakto turpināsies arī nākotnē. Vienas dzīves laikā cilvēks padzīvo dažādos ģimenes modeļos. Dažādas kategorijas krustojas – vientuļa pusaudžu māte, bēgļu daudzbērnu ģimene, audžuģimene utt.

Paldies par
uzmanību !

